

การศึกษาปัจจัยส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าชายแดน
กรณีศึกษาบริเวณจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร
FACTORS PROMOTING BORDER TRADE BETWEEN THAILAND AND THE
LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC
A CASE STUDY OF NAKHON PHANOM PROVINCE AND MUKDAHAN
PROVINCE AREA

นารีรัตน์ พรรณราย

นักศึกษาลำดับสูงสุดบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

E-mail: nareerat.prae@gmail.com

ดร.สุมาลี เสงยวิจิตร

คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัจจัยทางธุรกิจส่งผลกระทบต่อและส่งเสริมต่อการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) บริเวณจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหารอย่างไร โดยประชากรที่ใช้ในการสำรวจ ได้แก่ ผู้ประกอบการรายย่อย ทั้งชาวไทยและชาวสปป.ลาวที่ประกอบธุรกิจบริเวณจุดผ่อนปรน อ.ธาตุพนม จ.นครพนม และสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 จ.มุกดาหาร จำนวน 48 ราย โดยใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ณ บริเวณด่านชายแดนมุกดาหาร จำนวน 4 ราย ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.85 โดยการทดสอบค่า Cronbach's alpha การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำธุรกิจการค้าชายแดนคือ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ทางกฎหมายภาษีศุลกากร นโยบายส่งเสริมจากภาครัฐ และ ปัญหาทางด้านการเมือง ในขณะที่ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการทำธุรกิจการค้าชายแดนคือ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ศาสนา ความเป็นเครือญาติ และการเดินทางท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการทำธุรกิจการค้าชายแดนคือ สภาวะเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: การประกอบธุรกิจการค้าชายแดน, ปัจจัยส่งเสริมธุรกิจ

Abstract

This study aims to investigate business factors affecting and promote the border trade between Thailand and the Lao People's Democratic Republic (Lao PDR) in Nakhon Phanom and Mukdahan provinces. The samples used in the survey were retail traders. There are 48 samples from the Thai and Lao PDR, which are located in the relief area of That Phanom District, Nakhon Phanom province and the area of

second Thai-Lao Friendship Bridge. By using questionnaire and a semi-structured interview with the relevant government servant at the Mukdahan border. The reliability of the questionnaire was 0.85. by using the Cronbach's alpha test. Statistic tool was used to analyze data were percentage, mean, and standard deviation. The factors that affect the business border trade are the rules and regulations of customs laws, Government policy, and political issues. Meanwhile, the factors supporting the border trade are Social and cultural factors, religions, relatives, and traveling. The factors that do not affect the border trade is Economic conditions

Keywords: border trade, business factors promoting

1. บทนำ

ภายหลังจากประเทศไทยเปิดประชาคมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ภายใต้วิสัยทัศน์ใน “การสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎระเบียบที่ชัดเจน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง” การเป็นประชาคมจะช่วยให้เศรษฐกิจในภาพรวมของภูมิภาคขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.1 เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ไม่มีประชาคมและจะสร้างงานมากขึ้น ถึง 14 ล้านตำแหน่งภายในปี 2568 (กระทรวงการต่างประเทศ, 2560)

ด้วยเหตุนี้ การค้าบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นภาคที่มีความสำคัญยิ่งของประเทศไทยเกี่ยวกับการค้าชายแดน เนื่องจากเป็นภาคที่มีศักยภาพเชิงพื้นที่สูงเหมาะแก่การพัฒนาเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสปป.ลาว ทำให้ที่ผ่านมามีการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำลังจะกลายเป็นโอกาสในการพัฒนาให้เป็นฐานการผลิตใหม่ของภาคอุตสาหกรรมอันจะเอื้อประโยชน์ให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคตลอดจนในระดับประเทศได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ นครพนม มุกดาหาร (เวดี แก้วมณี, 2554)

อย่างไรก็ตาม ทั้งนครพนมและมุกดาหารยังต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการทำการค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดนในหลายประการ ตัวอย่างเช่น ข้อจำกัดในการนำเงินสดข้ามเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน การเก็บค่าธรรมเนียมภาษีศุลกากรของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน และการขนส่งที่หนาแน่นทำให้ช่องทางการขนส่งบริเวณชายแดนไม่เพียงพอ รวมถึงยังมีการค้าอนุกระบบที่ส่งผลเสียต่อการค้าระหว่างประเทศ (สำนักความร่วมมือการค้าและการลงทุน, 2557)

การศึกษาปัจจัยส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนระหว่างไทยและสปป.ลาว กรณีศึกษา จ. นครพนม และจ.มุกดาหาร ผู้สำรวจได้ทำการศึกษาข้อมูล เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

Faiz M. Shaikh และคณะ (2009) กล่าวว่า การเปิดเสรีการค้าทวิภาคีและข้อตกลงการค้าเอเชียได้ส่งผลให้กลุ่มประเทศที่เข้าร่วมเกิดระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ในการผลิต เพิ่มศักยภาพการแข่งขันและกระจายการส่งออกมากขึ้น Rey Kolowski (2011) ระบุว่า นโยบายความปลอดภัยเกิดจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในวันที่ 11 กันยายน 2001 ส่งผลให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาควบคุมการเดินทางเข้าประเทศ นำไปสู่อุปสรรคต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ Sittichai. A. (2011) กล่าวว่า ความขัดแย้งและเหตุรุนแรงระหว่างรัฐบาลทหารพม่าและชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มเป็นปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทยและเมียนมาร์ บริเวณเมาดานัง และด่านสิงขร ด้าน Cristobal Young (2009) มีข้อสรุปว่า ศาสนาส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากศาสนาเป็นความเชื่อที่

เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้คนในสังคม ซึ่งนิยามคาทอลิกมีกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดกว่าส่งผลให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและดุลการค้าต่ำกว่านิยามโปรเตสแตนต์

ตัวอย่างการวิจัยอ้างอิงข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่อง สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ที่ระบุว่า ภาวะเศรษฐกิจ กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ล้วนเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งพลังเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ (จินตนา บุญบงการ, 2547) จากการขอมูลวิจัยข้างต้นผู้เขียนจึงสนใจศึกษาว่า ภาวะเศรษฐกิจ กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย การเมือง สังคมและวัฒนธรรม จะส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนระหว่างไทยและสปป.ลาวอย่างไรและปัจจัยใดส่งเสริมต่อการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนระหว่างไทยและสปป.ลาว

วัตถุประสงค์

การสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบว่า อะไรคือปัจจัยส่งเสริมการค้าชายแดนและอะไรคือปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนระหว่างไทยและสปป.ลาว เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการสร้างปัจจัยส่งเสริมการประกอบธุรกิจชายแดน ณ บริเวณ จุดผ่อนปรน อ.ธาตุพนม จ.นครพนม และสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 จ.มุกดาหารต่อไป

2. วิธีการดำเนินงานการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสำรวจผู้ประกอบการค้าชายแดนรายย่อย ณ บริเวณ จุดผ่อนปรน อ.ธาตุพนม จ.นครพนม และสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 จ.มุกดาหาร ทั้งหมด 48 รายโดยการใช้แบบสอบถาม และได้สัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ณ ด้านชายแดน บริเวณสะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว แห่งที่ 2 จำนวน 4 ราย ตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม และมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามแนวทางของ Cronbach Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือทางสถิติ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ผลการวิจัย

ตารางแสดงผลการวิจัย

ตอนที่	เกณฑ์/รายละเอียด	จำนวน/ระดับ
1	ข้อมูลทั่วไป	
	เพศ	
	เพศหญิง	17
	เพศชาย	31
	รวม	48
	อาชีพ	

ตอนที่	เกณฑ์/รายละเอียด	จำนวน/ระดับ
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	46
	ทำงานในภาคเอกชน	2
	รวม	48
	สถานภาพสมรส	
	สมรส	37
	หย่าร้าง	7
	คู่สมรสเสียชีวิต	4
	รวม	48
	ระดับการศึกษา	
	ประถมศึกษา	23
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	8
	ปริญญาตรี	11
	ไม่ระบุระดับการศึกษา	3
	รวม	48
	ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจขายแดนไทย-สปป.ลาว	
	1-5 ปี	3
	6-10 ปี	14
	11-15 ปี	13
	15 ปีขึ้นไป	18
	รวม	48
	สาเหตุที่มาประกอบอาชีพค้าขายแดนไทย-สปป.ลาว	
	ค่าตอบแทน	7
	ความต้องการผลิตภัณฑ์ของประเทศนั้น	7
	ชอบการค้าขายชายแดน	3
	อาศัยอยู่ใกล้ชายแดน	18
	หาสินค้าหรือวัตถุดิบได้ง่าย	1
	สืบต่อกิจการจากที่บ้าน	12
	รวม	48
	ที่มาของรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
	การค้าขายชายแดน	46
	ธุรกิจอื่น ๆ	31

ตอนที่	เกณฑ์/รายละเอียด	จำนวน/ระดับ
2	ด้านการเดินทาง	
	พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาค้าขายหรือขนส่งสินค้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
	รถลาก รถเข็น	9
	จักรยานยนต์สามล้อ จักรยานยนต์ รถตุ๊กตุ๊ก	32
	รถยนต์ รถโดยสาร รถตู้ รถบรรทุก	47
	เรือ	11
	วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาที่ด้านชายแดน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
	เพื่อติดต่อธุรกิจ	2
	เพื่อขนส่งสินค้า	3
	เพื่อค้าขายบริเวณชายแดน	43
	รวม	48
	3	ความคิดเห็นด้านต่าง ๆ
ด้านภาวะเศรษฐกิจ		
การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการค้าระหว่างประเทศส่งผลต่อการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว		น้อย
อัตราค่าครองชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว		ปานกลาง
การจ้างงานที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดการตัดสินใจในการค้าชายแดน		ปานกลาง
ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาวส่งผลต่อการค้าชายแดน		น้อย
ทรัพยากร ราคาวัตถุดิบ และสินค้าของแต่ละประเทศที่ใช้ในการผลิตส่งผลต่อการค้าชายแดน		น้อย
ด้านสังคมวัฒนธรรม		
การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมส่งผลต่อการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว		ปานกลาง
การเปลี่ยนแปลงวิถีการทำเกษตรส่งผลต่อการค้าชายแดน		ปานกลาง
ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อการประกอบการค้า		ปานกลาง
ทัศนคติของผู้บริโภคต่อสินค้าและรูปแบบที่แตกต่างกันของสินค้าของแต่ละประเทศส่งผลต่อการค้าชายแดน		น้อย
การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดน ส่งผลต่อการค้าชายแดน	ปานกลาง	

ตอนที่	เกณฑ์/รายละเอียด	จำนวน/ระดับ
	การจัดประเพณีทางศาสนาของไทย เช่น พิธีนมัสการพระธาตุที่จังหวัดนครพนม หรือประเพณีท้องถิ่นอย่างบุญบั้งไฟ ส่งผลต่อการค้าชายชายแดน	น้อย
	การศึกษา/การมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านส่งผลต่อการค้าชายชายแดน	ปานกลาง
	ภาษาที่ใช้สื่อสารที่มีความแตกต่างกันส่งผลต่อการค้าชายชายแดน	มาก
	ญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในประเทศที่เดินทางเพื่อไปทำธุรกิจ ส่งผลต่อการค้าชายชายแดน	มาก
	ด้านการเมือง	
	นโยบายของรัฐมีผลต่อการค้าชายชายแดนของท่านมากน้อยเพียงใด เช่น การส่งเสริมให้มีการลงทุนระหว่างประเทศและการสนับสนุนการค้าเสรี	น้อย
	ท่านคิดว่าเหตุการณ์ทางการเมืองของไทยและลาวส่งผลต่อการค้าของท่านเพียงใด เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของรัฐบาลไทยในยุค คสช.	น้อย
	กฎหมายทางการค้าที่เปลี่ยนแปลงโดยรัฐบาลส่งผลต่อการประกอบการ	น้อย
	ด้านกฎหมาย กฎระเบียบ/ข้อบังคับ	
	กฎเกณฑ์หรือระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ส่งผลต่อการค้าชายชายแดน	ปานกลาง
การปราบปรามการทำผิดกฎหมายลิขสิทธิ์ส่งผลต่อการค้า	น้อย	
4	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าชายชายแดน	
	ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการค้าชายชายแดน	
	คุณภาพการขนส่ง	23
	กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย	37
	สภาพแวดล้อมศุลกากร	4
	เทคโนโลยีการบริการต่าง ๆ	11
	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการค้าชายชายแดน	
	ใช้เวลานานในการดำเนินการด้านเอกสาร	7
	การตรวจสอบสินค้าและการขนส่งที่มากเกินไป	15
	การจัดหมวดหมู่ของสินค้าที่แตกต่างกัน	14
กระบวนการจัดการสินค้าเข้าไร้ประสิทธิภาพ	3	
ตอนที่	เกณฑ์/รายละเอียด	จำนวน/ระดับ
	การละเว้นการตามหรือการฝ่าฝืนกฎระเบียบของเจ้าหน้าที่	1
	การจรรยาบรรณที่ติดขัดหรือไม่เป็นระเบียบ	4
	หลายสำนักงานหรือหลายหน่วยงานในการทำการตรวจสอบการนำเข้าสินค้ามากเกินไป	2
	บทลงโทษที่ไม่เหมาะสม	1
	ข้อจำกัดของอุปกรณ์ขนส่งสินค้า	1

4. อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนระหว่างไทยและสปป.ลาว กรณีศึกษาจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร ภาวะเศรษฐกิจของประเทศส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทยและลาวในระดับต่ำ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการสำรวจครั้งนี้เป็นผู้ประกอบการรายย่อยที่ซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจึงไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเหล่านี้โดยตรง สอดคล้องกับที่ เจ้าหน้าที่เทศกิจ อ.ธาตุพนม ให้สัมภาษณ์ว่า “..ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการ อ.ธาตุพนม เป็นผู้ประกอบการรายย่อยแทบทั้งหมด และส่วนใหญ่คนที่เดินทางข้ามประเทศเป็นคนไทย ชาวลาวส่วนใหญ่จะข้ามมาเพื่อซื้อกลับไป โดยบางรายนำไปใช้ บางรายนำไปขายต่อ ซึ่งในตอนนี้อะไรจะไม่ใช่ความแตกต่างระหว่างคนที่ซื้อกลับไปขายต่อ หรือนำกลับไปใช้เอง..” แม้ว่าเศรษฐกิจภายในประเทศไทยและลาวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องก็ตาม

ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมหลายประการส่งเสริมให้เกิดการค้าชายแดนฯ ในระดับปานกลาง ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่น่าจับตามองที่ผู้ประกอบการมองว่ามีความสำคัญมากกว่าปัจจัยอื่น คือ การมีญาติพี่น้องหรือคนสนิทอาศัยอยู่ในประเทศที่ตนเองประกอบการค้าชายแดน โดยการข้ามไปมาหาสู่ และถือโอกาสซื้อสินค้ากลับไป ยิ่งกว่านั้น ผู้ที่ทำการค้ายังมีข้อได้เปรียบในเรื่องการทราบข่าวสารและข้อมูลจำเป็นที่ช่วยสนับสนุนการค้าชายแดนได้ ขณะเดียวกันผู้ประกอบการที่ทำแบบทดสอบยังมองว่า ภาษาและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการค้าชายแดน การท่องเที่ยวและสิ่งแวดลอมเป็นที่เป็นแรงจูงใจสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ค้าเดินทางข้ามฝั่งไปยังต่างแดนเพื่อค้าขาย แต่ยังเป็นการเพิ่มจุดมุ่งหมายให้เดินทางมาเที่ยวต่างประเทศเป็นเป้าหมายแรก และซื้อของกลับไปอุปโภคบริโภคหรือค้าขายปลีกไปพร้อมกัน ตัวอย่างเช่น ชาวลาวเดินทางข้ามมาเที่ยวในช่วงเทศกาลนมัสการพระธาตุ ใน อ.ธาตุพนม ที่สอดคล้องกับปัจจัยด้านศาสนาดังที่ Cristobal Young (2009) ได้สรุปว่า ศาสนาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในส่วนนี้ตรงกับที่เจ้าหน้าที่เทศกิจ อ.ธาตุพนม ได้เล่าว่า “การค้าชายแดนใน อ.ธาตุพนม ไม่ค่อยมีความซับซ้อน ส่วนใหญ่จะเป็นการค้าตามประสาชาวบ้าน ดังนั้น ปัจจัยดึงดูดแขกไปใครมาจะอยู่ในช่วงเทศกาลที่เงินจะสะพัดเช่นเดียวกันในทุก ๆ ปี”

ด้านการเมืองมีผลต่อการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาวในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับผลการสำรวจของ Rey Koslowski (2011) เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาวที่ไม่ได้มีความรุนแรงในระดับที่น่าจับตามอง ส่วนหนึ่งมาจากตลอดหลายปีหลัง เหตุการณ์สำคัญด้านการเมืองล้วนเกิดขึ้นใน จ.กรุงเทพมหานคร ที่เป็นศูนย์กลางการบริหารประเทศ ด้วยเหตุนี้ การให้ความสำคัญทางการเมืองระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้านของรัฐบาลไทยจึงมีระดับความสำคัญที่ลดลงตามไปด้วย ฉะนั้น นโยบายของรัฐที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนลาวที่มีผลต่อการรับรู้ของผู้ประกอบการจึงมีความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมไม่มากเท่าไรนัก

กฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนฯ ในระดับปานกลาง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เข้าใจถึงความสำคัญด้านนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการทุกคนที่ทำการค้าชายแดนต่างอยู่ภายใต้ข้อบังคับของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ มีการกำหนดวงเงินมูลค่าการใช้จ่ายสินค้า กำหนดเวลาเข้าออก กำหนดขอบเขตการเดินทาง ภายใต้ระเบียบของ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และ กรมศุลกากร ของแต่ละประเทศอย่างเคร่งครัด การปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายด้านลิขสิทธิ์อยู่ในระดับต่ำสอดคล้องตามความเป็นจริงที่บ่อยครั้งมีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์วางจำหน่ายให้เห็นในบริเวณชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ยิ่งกว่านั้น ในปัจจุบันรัฐบาลไทยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย เพื่อเอื้อให้ผู้ค้าสามารถนำสินค้าเข้ามาได้มากขึ้นกว่าเดิมในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท อย่างไรก็ตาม

ตาม จากข้อมูลการสำรวจผู้ค้าขายแดนรายย่อยยังมีวงเงินในการจับจ่ายในแต่ละครั้งไม่เกิน 10,000 บาทเท่านั้น สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) จ.มุกดาหาร รายหนึ่งที่ว่า

“...ประเทศไทยนี้ถือว่ามีความสะดวกสบายต่อผู้ประกอบการจากประเทศเพื่อนบ้านไม่น้อย เนื่องจากอำนวยความสะดวกในแง่การเปิดโอกาสในการข้ามแดนอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น หากผู้ประกอบการที่มีหนังสือเดินทาง หรือ พาสปอร์ต อนุญาตออกนอกประเทศ จะสามารถเดินทางเข้ามาทำธุรกิจในไทยได้ถึง 30 วัน โดยไม่จำกัดขอบเขตการเดินทาง จะไปจังหวัดเหนือสุดหรือใต้สุดของประเทศก็ได้ หรือแม้กระทั่งสามารถเดินทางออกนอกประเทศก็ได้ แต่ต้องดำเนินการตามกฎหมายระเบียบของ ตม. และศุลกากรของแต่ละพื้นที่ ส่วนผู้ที่ไม่มีหนังสือเดินทางสามารถทำเรื่องขอผ่านแดนชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนดตั้งแต่ 6.00น. ถึง 22.00 น. ได้อีกด้วย...”

ข้อบังคับที่เอื้อต่อผู้ประกอบการชาวลาวนำมาซึ่งแนวโน้มในการกระตุ้นการค้าขายแดนที่สอดคล้องกับผลวิจัยของ Faiz M. Shaikh (2009) ที่สรุปว่า การเปิดเสรีการค้าทวิภาคีและข้อตกลงการค้าเอเชียได้ส่งผลให้กลุ่มประเทศที่เข้าร่วมเกิดระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ในการผลิต เพิ่มศักยภาพการแข่งขันและกระจายการส่งออกมากขึ้น

ทั้งหมดนี้นำไปสู่ข้อสรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าขายแดนระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กรณีศึกษาจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองอย่างช้า ๆ ที่เอื้อให้ผู้ประกอบการรายย่อยมีโอกาสปรับตัว แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นข้อจำกัดที่ทำให้การประกอบธุรกิจเติบโตได้ไม่ดีเท่าธุรกิจที่ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐ

สังคม วัฒนธรรม ที่ใกล้เคียงกันสร้างข้อได้เปรียบให้ผู้ประกอบการทั้งสองประเทศในแง่การสร้าง ความเข้าใจและลดความผิดพลาดในการดำเนินธุรกิจ แต่อาจเป็นอุปสรรคในกรณีที่ผู้ประกอบการขาดความเข้าใจใน วัฒนธรรมบางประการที่มีความแตกต่างระหว่างชาวไทยและสปป.ลาว สุดท้ายคือข้อบังคับและการเก็บภาษีที่เอื้อ ประโยชน์ให้ชาวลาวเดินทางมาประกอบธุรกิจบริเวณชายแดนไทย ในทางตรงกันข้าม รัฐบาลลาวกลับไม่มีนโยบาย สนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยเดินทางข้ามไปทำการค้าในประเทศลาว

จากการอภิปรายผลข้างต้นนำไปสู่ข้อสรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าขายแดน ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กรณีศึกษาจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองอย่างช้า ๆ ที่เอื้อให้ผู้ประกอบการรายย่อยมีโอกาสปรับตัว แต่ใน ขณะเดียวกันก็เป็นข้อจำกัดที่ทำให้การประกอบธุรกิจเติบโตได้ไม่ดีเท่าธุรกิจที่ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐ

นอกจากนี้การสำรวจครั้งนี้ยังค้นพบสิ่งที่ถูกมองข้ามหลายประการ อาทิ ความรู้และความเข้าใจในนโยบาย ก้ากั บ ดูแล และสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และหลักการตลาดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบ รวมไปถึง กฎระเบียบต่าง ๆ ที่อาจเอื้อต่อการค้าขายของผู้ประกอบการ หรือบางกฎระเบียบขัดแย้งต่อการค้า แต่การสำรวจนี้เป็น เพียงการแจกแบบสอบถามเพื่อแสวงหามุมมองของผู้ประกอบการ โดยไม่ได้คัดกรองหรือทดสอบความเข้าใจใน หลักการต่างที่กล่าวมาแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่สามารถตัดสินได้ว่า การสำรวจครั้งนี้สามารถสะท้อนข้อเท็จจริงของ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าขายได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น ขณะที่ กฎระเบียบ/ข้อบังคับ และสังคมวัฒนธรรม คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมการค้าขายแดนไทย-สปป.ลาว บริเวณชายแดน จ.มุกดาหาร และ จ.นครพนม เนื่องจากประเทศไทยมีนโยบายที่เกื้อหนุนการค้าขายแดนระหว่างไทยและสปป.ลาว และยังมีวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน ขณะเดียวกัน กฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย และนโยบายของรัฐบาลลาวกลับไม่เอื้อต่อการค้าขายแดนของ ผู้ประกอบการไทยและสปป.ลาว กล่าวคือ ปัจจัยดังกล่าวเป็นได้ทั้งปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อ ผู้ประกอบการ นอกจากนี้ การสร้างความเข้าใจในด้านการเมืองและนโยบายระดับประเทศแก่กลุ่มเป้าหมายจะช่วยให้

การวิจัยครั้งต่อไปมีความชัดเจนและได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้นนำไปสู่การสร้างแนวทางให้เกิดการค้า และการผลิตสินค้าที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคในระดับประเทศต่อไป

ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะเศรษฐกิจ กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย การเมือง สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ล้วนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ (จินตนา บุญบงการ, 2547) แต่สิ่งที่ไม่พบในการสำรวจนี้คือ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือในการประกอบการค้าชายแดน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้

การศึกษานี้วิจัยส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนระหว่างไทยและสปป.ลาว กรณีศึกษาจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร พบว่า การเข้าใจวัฒนธรรมและนโยบายทางการเมืองของสปป.ลาว รวมไปถึงการรวมกลุ่มระหว่างผู้ประกอบการไทยและลาวถือเป็นการสร้างข้อได้เปรียบอย่างมากในการค้าชายแดน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว รวมไปถึงสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เข้ามาช่วยกระตุ้นการค้าชายแดน
2. รัฐบาลควรสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มระหว่างผู้ประกอบการรายย่อยข้ามประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการประกอบธุรกิจ อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ค้าทั้งไทยและลาว
3. รัฐบาลไทยควรมีนโยบายการทางการทูต เพื่อโน้มน้าวให้สปป.ลาวปรับปรุงนโยบายการค้าชายแดนที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการชาวไทยอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการต่อยอดการศึกษาที่มีรายละเอียดที่ลึกซึ้งและครอบคลุมจำนวนผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาวในกลุ่มที่มากขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการเก็บข้อมูลทดสอบจำนวนผู้ประกอบการค้าชายแดนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศอย่างชัดเจนในแต่ละปีว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ท้ายที่สุดข้อมูลการศึกษามีความทันสมัยที่สุด
2. ควรแยกประเด็นการศึกษาในแต่ละด้านออกจากกัน เพื่อให้การศึกษามีความลึกมากขึ้น ช่วยให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้จากการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาธุรกิจของตนอย่างเป็นทางการได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. (2560). ไทยและความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ความคืบหน้าและทิศทางในอนาคต [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 1 มกราคม 2560, จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20170418-160330-711791.pdf>

จินตนา บุญบงการ. (2547) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สำนักความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าระหว่างประเทศ. (2557). สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว ปี 2555 (มกราคม - สิงหาคม). ค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2557, จาก http://www.dft.go.th/Portals/0/ContentManagement/Document_Mod666/สถานการณ์ไทย-ลาว-ส.ค..55@25551123-1431474184.pdf
- เวรดี แก้วมณี. (2554). 3 จังหวัดแดนอีสาน..ฐานการผลิตใหม่ที่จับตามอง. ค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2557, จาก http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/northeast_three_provinces.pdf
- Cristobal Young., (2009). Religion and Economic Growth in Western Europe: 1500-2000. Department of Sociology Stanford University, from http://web.stanford.edu/~cy10/public/Religion_and_Economic%20Growth_Western_Europe.pdf
- Faiz, M. Sh. (2009). Analysis of bilateral trade liberalization and South Asian Free Trade Agreement (SAFTA) on Pakistan's economy by using CGE model. *Journal of International Trade Law*, 8, 227-251, doi: 10.1108/14770020910990632
- Rey. K., (2011). The Evolution of Border Control as a Mechanism to Prevent Illegal Immigration. Retrieved September 16, 2014, from <http://www.migrationpolicy.org>
- Sittichai. A., (2011). Study of Cross-Border Trading of Myanmar and Thailand: Reviewing the Unseen Importance of Maw Danung and Dan Singkorn Checkpoints. *SIU Journal of management*, 11, 41-57.